

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. V. De Vmbris & Tuscis seu Etruscis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

CAPVT V.

De Vmbris & Tuscis, seu Etruscis.

VMBROS, atque TVSCOS, in vnum caput à nobis coniectos esse nemo mirabitur, qui intelliget quàm fuerint implicatæ vtriusque populi ditiones; vt mox ex historicis paragraphis agnosceretur.

§. I. *Vmbrorum descriptio Historica.*NVM. I. *Nomen Vmbrorum & origo.*

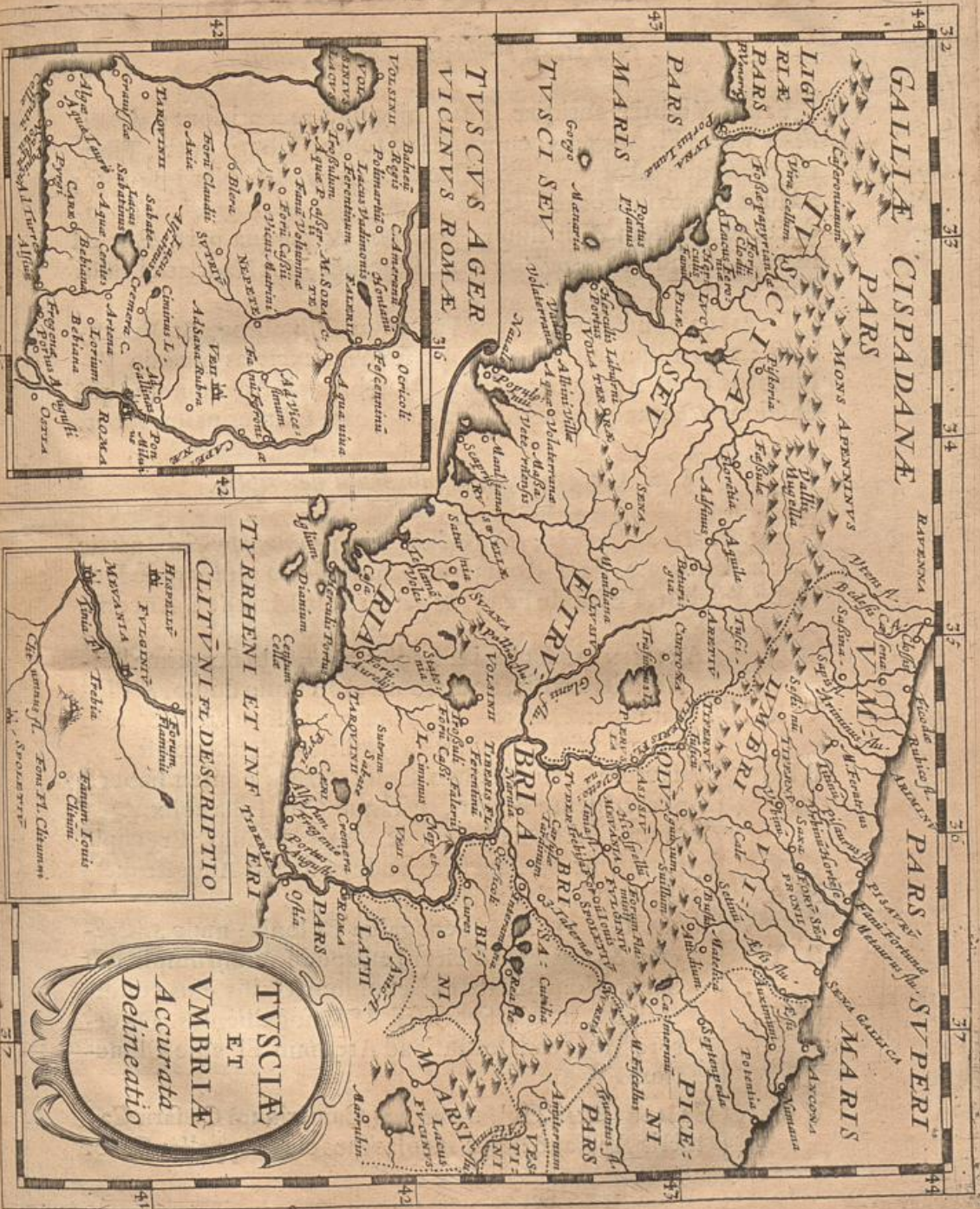
Hos Græci Vmbros Ουμβροῦς nominarunt, & Ουμβροῦς, quòd inundatione terrarum imbribus superfuissent, vt asserunt Plinius, & Solinus. Idem tamen Plinius lib. 3. cap. 5. eos à Ombrone Fluvio dictos suspicatur: is per Etruriam decurrit (hodie *Ombro*) quod etiam firmare Stephanus videtur.

De eorum origine duæ opiniones circumferuntur; *Prima* eos αὐτοχθονας credit; ita Florus lib. 17. cap. 17. qui eos Italiæ populos antiquissimos nominat; sic & alij qui imbribus eos superfuisse putauerunt: *Alter* est Solini capite 8. qui ex Boccho tradit Vmbros Gallorum veterem progeniem esse; cui & adstipulatur Isidorus lib. 9. cap. 2.

NVM. 2. *Politia Vmbrorum.*

POTENTISSIMI olim fuerunt Vmbri, quando Vatreus Fl. seu Vatinus nunc *Santerno* Tuscorum & Vmbrorum limes erat, quando & Butrium condiderunt, & Rauennâ potiti sunt quæ ipsis concessa est, cum Tuscorum iniurias Pelasgi ferre non possent. Tusciz quoque maximam partem occupabant, quare Lycophron videtur Arnium Fl. limitem Vmbriæ, atque Liguriæ constituere. A Pelasgis autem eiectioni sunt ex magnâ Etruriæ parte, postquam hi se Aboriginibus coniunxerunt, Cortorâmque occuparunt. Item & à Gallis Senonibus victi ex parte maritimâ Vmbriæ ad montes confugere sunt coacti. Ac demum cum Senonum ager Piceno cōtributus esset, redditus est Vmbriæ postliminio, vt à Strabone nominatim asseritur, & ex descriptione Ptolemæi intelligitur.

NVM.

**TVSCIAE
ET
VMBRIAE
Accurata
Delinatio**

CLITVNI FL. DESCRIPTIO

TYRRHENI ET INF

TVSCIVS AGER
VICINVS ROMAE

N V M. 3. *Vmbrorum fines & diuisio.*

FINES Vmbriæ antiquæ igitur hi vulgò recepti sunt: ab Occidente Vtens Fl. *Montone*, cum lineâ ad fontes Tiberis ductâ, Tiberis ipse vsque ad Naris Fl. confluentias. A Meridie Nar ipse totus ad suos fontes in monte *Fiscello Monte Visso*. Ab Oriente linea producta ad medium Æsis fluuij *Fiumecino*, & reliqua pars Æsis ad mare. Denique à Septentrione mare superum, aut Hadriatici sinus pars.

DIVISIO apud Ptolemæum legitur in Olumbros, & Vilumbros: ex urbium autem positione si vnâ excipias inuenio Vilumbros trans Apenninum esse, Olumbros cis Apenninum, quâ diuisione vtemur quia methodica, licet eam Cluuerius improbet.

§. 2. *Geographica Vmbrorum descriptio.*

N V M. 1. *De Vilumbris, seu Vmbriâ trans Apenninum sitâ, partie de la Romagne, de la Romaigne Florentine, la plupart du Duché d'Vrbain, l'État de Fano, & partie de la Marche d'Ancone:*

V R-	{	ARIMINVM Colonia: hodie <i>Rimini</i> ; vbi fax prima belli ciuilis exarsit, sic dictum à propinquo fluuio. A Plutarcho in Cæsare vocatur magna Gallia vrbs, & inter 18. colonias à Triumuiris, militibus destinata est.
BES		Pisaurum, seu Pisaurus Colo. <i>Pesaro</i> ; nomen habet à præterluente fluuio, dictâque Col. Iulia felix.
M A-	{	Fanum Fortunæ: <i>Fano</i> , & ἀπλων Fanum, Procopio Fanus; incolæ Faneſtres, vnde postea ab Augusto dicta Colo. Iulia Faneſtris.
RITI-		SENA GALLICA, & Senogallia Colonia: nunc <i>Senogaglia</i> , & <i>Sinigaglia</i> dicitur; est apud Liuium simpliciter Sena. Nomen habet à Senonibus Gallis eius conditoribus, incolæ Senenses, & Senogallienſes. De errore Melæ eam locantis ad Aternum Fl. vide Cluuerium.
M Æ.	{	
V R-		CAMERINVM Col. <i>Camerino</i> ; Camarinum Cæsari, Cameria Appiano: eius incolas suos ciues appellat Cato.

- BES Sentinum : *Sentina*, incolæ Sentinates : ad hanc urbem Decius deuotus occubuit.
- Attidium : *Attigio*, vicus prope Fabrianum ; huius ager Atidialis vocatur.
- ME- Busta Gallorum : *locus intercidit*; sic dictus quòd hîc Galli victi ad Sentinum demortuorum corpora cremasset. Situs erat Sentinum inter & Attidium.
- DI- Forum Sempronij : *Fossumbrone*, vel *Fossumbruno* municipium ; tamen à Strabone inter exigua loca numeratur.
- TER- Vrbinum Hortense : nunc *Vrbino*; Procopio Vrbinus, à quo describitur in colle, cum vnico fonte.
- RA- Vrbinum Metaurense à Fl. Metauro : hodie *Castel Durante*; municipium vt loquitur inscriptio.
- NEÆ. Tifernum Metaurense ad prædictum Fl. hodie *S. Angelo in Vado*, vt arguunt inscriptiones.
- SARSINA : *Sarsina*, seu *Sarsena*, Plauti patria qui Vmbri- ca voce ipse Vmber *Plotus* dictus est, hoc est *Planipes*, & postea Plaurus.
- FLV- Sapis, & Rubicon ; *de quibus in Gallia Cisalpinâ.*
- M I- Ariminus, & Ariminum : hodie *Marechia*.
- NA Pisaurus aliter Isaurus Vibio Sequestro, & Lucano : hodie *Foglia*.
- Crustumenius, & Crustumenum Plinio : *Conca*.
- in su- METAVRVS, & Mataurus inclitus clade Afrubalis ;
perum hodie *Metaro*, & *Metro*.
- mare Sena Græcis *Σῆνα* & *Σέρων* : hodie *Cesano*, 4. mil. pas. à
decid- *Senigaglia*; nam qui hanc urbem alluit dicitur *Nigola*.
entia. *Æfis* Fl. Afius Ptolem. *Αῖνος* Appiano, sic dictus ait Si-
lius à Rege Pelasgo *Æsi*; hodie *Fiumesino Fiume*, voce corrupta, pro *Esino Fiume*.
- NVM. 2. *De Olombris, seu Vmbriâ cis Apenninum*, partie du Duché d'Vrbin, partie du Territoire de Perouse, le Comté de Citta Castellana, & la pluspart du Duché de Spolere.
- VR- Tifernum Tiberinum ad discrimen Metaurense, Municipium : hodie, *Citta di Castello*.

- IGVVIVM Municipium, incolæ Iguvini quorum meminit Cæsar : hodie *Eugubio*. Ad hanc urbem Templum erat Iouis Apennini, in summo eius vertice.
- BES Afisium, incolæ Afisinales : *Afisi*, nobis *Afise*.
- MEVANIA ad Tinia Clitumnique fluviorum confluentes, hodie *Benagna*, cuius campi celebrantur ; vrbs antiqua ut liquet ex Liuiio.
- VM- FORVM FLAMINII, vbi Gallus & Volufianus Imperatores interfecti fuere, Eusebio, alij volunt Interamna : hodie *Ponte centesimo*.
- BRIÆ SPOLETIVM Colonia : nunc *Spoletto*, aut *Spoleti* ; incolæ Spoletani, aut Spoletini ; hanc Annibal frustra tentavit, hîcque multos è suis amisit.
- CIS TYDER Colo. Tudernum Ptolem. alijs Tudertum, Procopio Tudera : *Todi*, incolæ Tudertes, & Tudertini. Suspiciatur Leander apud Dionysium Hal. dici Tioram. Hîc erat Templum, & Oraculum Martis Dodonæo simile, per Picum auem redditum.
- A- AMERIA : *Amelia* ; incolæ Amerini, dicitur & Amerium ; ab Amiro quodam nomen habuit, ait Festus. Interamna Municipium : hodie *Terni*, sic dicta quia Nare fluuiio cingitur : incolæ Interamnates cognomine Nartes, Plinio.
- PEN- NARNIA : *Narni*, olim Nequinum Liuiio, vnde incolæ Nequinates, & Nequia Stephano. Leander ait se legisse Narnia in vetusto codice sic dictos esse, quod olim incolæ obsessi vxores liberósque suos, ac demùm seipsos interemissent ne venirent in hostium manus. De fornice quem hîc Nari imposuit Augustus, vide Procopium ; eius etiamnum hodie extant rudera.
- NVM. Carsula, vrbs *ἀξιόλογος* Straboni, ineptè à quibusdam cum Carseolis confunditur, nam hæc vrbs in Æquis : hodie Carsula dicitur *Casigliano*.
- Ocriculum, & Ocriculi Municipium : nunc *Otricoli* ; commoratione Vespasiani celebre, & Fabij Maximi facta.

FLV-
MI-
NA
VM
bria in
Tibe-
rim de-
fluētia,
& per
eum in
mare
infe-
rum.

Tinia Plinio, Straboni Tenea, Meuaniam urbem al-
luens, ait Strabo lib. 5. Inglorius Silio dicitur; hodie
il Topino.
Clasia aut Clafius supra Afisium defluens: hodie *Chiag-
gio.*
CLITVMNVS: hodie *il Clitunno* describitur à Plinio Iu-
niore lib. 8. epist. 8. ubi tamen nihil de mirabili virtu-
te, quâ boues in eo bibentes candidi fiunt. Vides
hunc descriptum in Appendice Tabulæ.
NAR ab Epitomistâ Stephani, & Procopio *Nedovos*: ho-
die *Nera*, & *Negra*, sic dictus quia *Nar* linguâ Sabi-
nâ *sulphur* sonat; vel vt etiam ait Seruius quod in
modum narium duos exitus habeat; certè vt ait idem
Seruius, dum currit est sulphurei coloris, dum hauri-
tur Tiberi, albi.

§. 3. *Historica Tuscorum Descriptio.*

NVM. I. *Nomina Tuscorum.*

GRÆCIS Τυρρῖνοι & Τυρρῖνοι nominantur apud veteres Pinda-
rum, Hesiodum & Euripidem, immo & Dionem. *Românis* autem
Etrusci, seu Hetrusci, item & Tusci, & aliquando Thusci, vt Pli-
nio, à *ἑὺς* sacrificio & *τύρρῶ*, vt volunt Seruius & Isidorus: cum hoc
tamen discrimine quod terra Hetruria, homines Tusci dicerentur,
vt Varro & Seruius annotarunt. Primus Tusciæ nomen L. Florus
vsurpauit; sed Plinius Hetruscos & Thuscos promiscuè vocat, &
Hetruscos à Rege dictos putat, Thuscos à sacrificio ritu.

Tyrreni autem nuncupati sunt, vel à Tyrreno quodam Athys
& Callitæ filio, aut Herculis ex Omphale; vel certè à minutis
domiciliis quæ *Tyrreis* Tyrreni vocant. Trania autem pro Tyr-
rheniâ dici videtur à Seraphione apud Dioscoridem de resinâ.

NVM. 2. *Origo Tuscorum.*

TRIPLEX de Tuscorum origine opinio ex Dionysio Halicar-
nassensi, Strabone, Hellanico & aliis.

Prima sententia est Tuscos indigenas esse, & à domiciliis minu-

tis nomen accepisse, priusque Razenas esse dictos à quodam Duce; sic quidam apud Dionysium.

Secunda est, Pelasgos fuisse, quia Pelasgi vocantur à Sophocle in choro Inachi, & eos venisse ex Thessaliâ Lemno & Imbro Insulis, origine autem Arcadas esse, vt iam dictum est in Græciâ.

Tertia est, Tyrrhenos ex Mæoniâ, seu ex Lydiâ Asiaticâ venisse, sic Strabo, Herodotus lib. 1. Velleius Paterculus lib. 1. & alij. Cùm itaque duos fratres hæc Regio capere non posset Lydum & Tyrrhenum, forte ductâ Tyrrhenus cum ingenti multitudine venit in Italiam, Lydus in Asiâ restitit, & Mæoniam de suo nomine Lydiam dixit.

Sed ad conciliandas illas opiniones Cluuerius obseruat Pelasgos à quibusdam quasi *Pelargos* nuncupatos esse *Ciconias*, quòd turmatim errarent per vrbes Græcas, atque Barbaricas, & ex Arcadiâ profectos in Thessaliam venisse, inde eiectos in Lemnum, Imbrum, immo & Mæoniam traiecisse. Duas autem expeditiones à Pelasgis susceptas fuisse, & primò quidem regionem ad Padum incoluisse: aliam venisse coloniam ex Lydiâ quæ Vmbros eiecit ex Tusciâ, & nouis illis Pelasgis veteres adiunctos esse, qui amplissimam regionem à mari supero ad inferum occuparunt; donec superuenientibus Gallis in duas gentes distracti sunt Rhætos, & Tyrrhenos, seu Tuscos, vt mox dicemus.

N V M. 3. *Politia Tuscorum, & potentia.*

COEPERVNT eminere Tusci ex quo Tarchon Princeps Pelasgorum Tyrrhenorum expulsis Vmbris pro sede, atque arce belli Cortonam constituit. Eos autem fuisse potentissimos multa ostendunt. *Primò*, quòd Capuam condiderunt, vt aunt Strabo, Patereculus, Mela. *Secundò*, quòd de eorum nomine Italia tota dicta est Tyrrenia, vnde & Roma in Tyrreniâ apud veteres collocatur, vt ait Dionys. *Tertiò*, quòd toto mari infero sint potiti, quod de suo nomine Tyrrhenum appellauerunt. *Quartò*, quòd Insulas Sardiniam, & Corsicam adiunxerint Imperio suo, vt ait Strabo lib. 5. *Quintò*, quòd Imperium destinarint extendere ad Columnas Herculeas, eoque colonias mittere, sed à Carthaginensibus impeditos, vt tradit lib. 5. Diodorus.

Quomodo autem eorum potentia decreuerit non minùs est im-

plicitum. Igitur eiici cœperunt ex Circumpadanâ regione à Gallis anno urbis conditæ 154 Olymp. 45. regnante Tarquinio Prisco: haud tamen omnino expulsi fuerunt; nam Olym. 64. an. 3. cum Vmbris iuncti expeditionem in Cumanos susceperunt, quæ eis pessimè cessit, operâ Hieronis Siculi; ex quo res eorum in peius ruerunt, vt ex Diodoro, & Scholiaste Pindari discimus; ideóque à Syracusis etiam vexati sunt, vt tradit Diodorus lib. 11. Ac demum Circumpadanam regionem amiserunt; paulò post annum urbis C. 369. Tunc autem eorum aliqui in Alpes ascendere Rhæto duce, ex quo pars illa Tuscorum in Rhætorum nomen transit; reliqui ad eos transferunt qui in Hetruriâ consistebant, vbi cum Romanis depugnantes ab iisdem sensim subacti sunt.

Diuidebantur autem in 12. populos, δώδεκα ἡγεμονίας Dionys. lib. 6. vocat, qui à 12. urbibus sic dicti sunt. *Cere, Tarquinij, Rusellæ, Vetulonij, Volaterræ, Arretium, Cortona, Perugia, Clusium, Volsinij, Falerij, Veij*, de quibus mox in Geographicâ descriptione. Seruius in 10. Æneidos, ait singulis his populis singulos Lucumones præfuisse, sed vnum etiam duodecim illis imperasse. Hi Principes, seu Reges ferebant coronam auream cum sceptro cuius in summo Aquila, purpuream tunicam auro textam; eosque anteibant 12. lictores; sedebant autem in sellâ eburneâ, vt ait Dionys. Halic. lib. 3.

N V M. 4. *Mores Tuscorum.*

MOLLISSIMOS fuisse Tuscos ait Strabo, ideóque à Gallis pulso esse credunt *Diodorus*, & *Athenæus*. De mulierum Etruscarum mollitie, & puerorum inuerecundiâ legatur idem *Athenæus* lib. 12.

Supra reliquas gentes Auguriis dediti fuere; quare deinceps ad eos Romani misere liberos suos vt Aruspicinam ediscerent.

Bis de die conuiuia celebrabant, in vasis argenteis; stragulis domorum parietes velabant quæ floribus distinguebant; & feruos lautissimè vestitos alebant. Excogitauere tubam, quæ ab iis Tyrhenica nuncupata est.

Literis additiores fuere, & in artibus omnibus solertes atque ingeniosi, ob commercium cum Græcis ex quibus ortierant: hæc *Strabo*, atque *Diodorus*.

Hic Scenici optimi, quam ob causam sæpe Romam euocabantur; quare & Histrio ab iis nomen accepit, nam eorum linguâ

Hister sonat Ludionem, sic Livijs, & Valerius Maximus.

Apud eos si quis soluendo non esset, sequebantur eum pueri cum vacuo marsupio; *Heraclides in politijs.*

N V M. 5. *De qualitate Etruriæ.*

FOECVNDITATE nulli regioni decedit, vnde delicijs diffuebant, & luxu Tusci, *Diodor. lib. 5.* Colles etiam habent arationi idoneos, & humore modico non hiberno solùm, sed & æstiuo tempore regio irrigatur, *idem Diodorus.* Multi inde fructus, & tellus hîc fert omnia non tantùm ad necessitatem, sed etiam ad delicijs; *idem Diodorus Siculus.*

N V M. 6. *Quantitas & fines Etruriæ.*

CERTVM est olim obtinuisse Padi ostia, si quidem fossas omnes hîc ductas operâ Tuscorum *Plinius* ait; vnde & Scyllax hîc Spinam Tuscorum urbem agnoscit. Ne hîc te morer Galliam Circumpadanam olim ab Athesi fluvio l'Adice ad Orgum Fl. Orco videntur obtinuisse. Nam Atria Tuscorum colonia fuit, & à Gallis atque Liguribus olim separati erant. Extenderunt & ditionem suam vltra Arnum Macram vsque: nam Pisas & Lucam in Etruriâ, collocant *Livius & Strabo.* Promoti sunt olim & ad Circeium Prom. quod ex *Theophrasto* colligitur, & *Hesiodo* in *Theogoniâ.* Nisi malis id referre ad ea tempora quorum meminit *Dionys. Halicarnassensis lib. 1.* quando Umbri, Latini, Aufones, & tota Occidentalis Italia Tyrrhenia dicebatur.

FINES verò ab omnibus Geographis recepti sunt, ab Occidente Arnus, aut Macra; ab Oriente, Tiberis; à Septentrione Apenninus; à Meridie, mare inferum cui nomen dedit Tyrrhenû, postea Tuscum.

§. 4. *Geographica Etruriæ descriptio.*

N V M. 1. *Decerpta Liguriæ, seu Regio inter Macram, & Arnum fluvios, quelque partie de l'Etat de Gennes, l'Etat de Mazza, & de Carrera, les terres enlacées du Grand Duc, partie de la Carfagnane, l'Etat de Luques, & quelque peu du Pisan.*

APVANI LIGVRES eam regionem incoluerunt, qui Romanis multum exhibuere negotij, eosque aliquando malè multarunt.
Sed

Sed eum tandem multo labore & cæde domiti essent, pars eorum translata est ad Samnites in agrum qui fuerat Taurasiorum, altera pars ex montibus in planitiem descendere coacta est; sic Liuius lib. 39. Dicti sunt ab Apuâ vrbe circa Macræ fontem, quæ hodie ab omnibus dicitur *Pontremoli*.

- V R- } LVNA: hodie *Luna Città destrutta*, infra Sarzanam
 B E S } quam alij affigunt ad sinum *di Spezza*, quem volunt
 M A- } esse Lunensem portum, de quo vide multa apud Clu-
 RITI- } uerium, sed satius est indigenis, & testibus oculatis
 MÆ. } credere, & nihil obest quin hîc fuerit portus Lu-
 } nensis. Celebrantur plurimum apud antiquos eius
 } urbis marmora, quæ hodie *les marbres de Carrera*, aliter
 } *de Gennes*.
 } Fossæ Papyriana: hodie *Viareggio* statio Lucensium.
 } Portus Pisanus, seu Emporium Pisanum: hodie vicus
 } *Capanone*.
 V R- } PISA Colonia, & Municipium, aliter Pifæ, sic dicta
 B E S } à Pifis ad Alpheum: hodie *Pise*: vtraque Pifa in loco
 M E- } riguo, vnde fortè nomen habet vt credit Eustathius
 D I- } à *πίω*, & *πίσις*. Quidam hanc volunt à Pelope condita-
 T E R- } tam; melius & cautiùs Strabo à Pelope ortam ait.
 R A- } LVCA Colo. & Municipium: *Luques en Toscane*, quæ
 N E Æ. } modò Liguriæ, modò Tusciæ ab antiquis traditur.
 } In eâ femina belli ciuilibus iacta sunt, dum amicitia con-
 } ciliatur inter Cæsarem, Pompeium & Crassum.
 } Lucus Feroniæ: hodie *Pietra Santa*.
 } Forum Claudij: fortè *Cà Maggiore*.
 F L V- } Macra Straboni & Plinio, Macralla Ptolemæo, Liguriæ
 } & Tusciæ terminus: hodie *Magra*.
 M I- } Aufer Plinij, Auzur Rutilio, Æfarus Straboni: hodie
 } *Serchio*; malè cum Boactò Ptolemæi confunditur.
 N A. } Arnus antiquus Tusciæ, & Liguriæ limes: hodie no-
 } men retinet *Arno*.
 } Piscinæ Pifanæ, hodie *Loftagno*, inter Liburnum & Pi-
 } fas *Liouorne*, & *Pise*.

N V M. 2. De duodecim Etruriæ populis, seu Dynastiis.

- V O-
L A-
T E R-
R A N I
- la plus grande partie du Pisan.*
- VOLATERRA: *Voltera*, vrbs antiquissima, potentissima, maxima, bellis Syllanis attrita: eius incolæ Volaterrani Ciceroni charissimi. Videtur ab Aristotele describi sub nomine Oenaræ, vt omnes ferè arbitrantur; in medio vrbs erat tumulus satis amplus.
- Herculis Labronis portus, seu ad Herculem, Ciceroni Portus Herculis: hodie *Liorno*. Zosimus ab hoc portu putat naues Liburnicas dictas, ideóque hunc vocari Liburnum.
- Vada Volaterrana Ciceroni, aliis ad Vada: hodie *Vada*, & *Vadi*, ad ostia Fl. Cecinæ hodie *Cecina*, ad quem & Salinæ Volaterranæ.
- V E-
T V-
L O-
N I I
- une partie du Pisan, & l'Etat de Piombino.*
- VETVLONII, vbi aquæ calidæ in quibus pisces viuebant: hodie eius tantum rudera ostenduntur, vulgò *Vetulia* supra Populoniæ ruinas, ad vicum *Capiglia*.
- POPVLONIA, & Populonium, & Populonij, de quo ineptas habet Seruius etymologias; à Pelasgis cõdita dicitur: & in hac vrbe erat Iouis simulachrum ex vna vite incorruptum multis æuis conspectum ait Plinius: hodie visuntur eius rudera non procul à *Piombino*. Promontorium cognomine Populonium, hodie dicitur *Capo di Campana*.
- Manliana oppidum, hodie *Scarlino*, diuersum ab eo quod Ptolemæus collocat prope Clusium.
- Massa Veternensis: hodie *Massa* patria Galli Cæsaris, Ammiano Marcellino.
- R V S-
S E L-
L A N I
- RUSSELLÆ, postea Rosellæ dictæ à Scriptoribus medijs: malè creditur esse *Grosseto* Annio Viterbiensi, sed est locus dictus *Moscoua*, vbi rudera magnæ & antiquæ vrbs, & iuxta aquæ calidæ 3. Pas. Mil. à *Grosseto*: hodie *Bagni di Roselle*.
- Prilis lacus Tullio notus, aliter Prelius, malè Aprilis, Plinio fluuius est: hodie *Lago di Castiglione*.
- SATVRNIA: artea Aurinia, immo & Italia Stephano:

Colonia facta est an. V.C. 569. ex Liuiio : hodie vetus nomen retinet *Saturnia*.

Mare-
na diqua
& di la,
auec le
Duché
de Ca-
stro.

Telamon portus : nunc *Telamone*, ab vno ex Argonautis ante Troiæ ἀλωσιν conditum oppidum, ait Diodorus.

Portus Herculis : *Porto Ercole*, cui adiacet stagnum marinum, inquit Strabo : hodie *Stagno d'Orbitello*.

Cofa, Cofæ, & Cofsa : *Lancedonia*.

Mons Argentarius, seu Pro. Argentarium Straboni, aliter Pro. Cofanum : *Monte Argentaro*.

Vmbro Fl. vnde Vmbri creduntur à nonnullis accepisse nomen : hodie *Ombrone*.

TAR-
QVI-
NII

la partie
du Patri-
moine de
S. Pierre,
qui auoisine
le Duché
de Ca-
stro.

TARQUINII, aliter Tarquinia, cuius Tarchon (aliter Tages Etruscis dictus) putatur conditor, incolæ Tarquinienfes, & Tarquinitæ; patria Tarquinij Prisci : hodie eius ruinæ dicuntur *Tarqueno* supra *Corneto*.

GRAVISCÆ Col. seu Grauisca, sic dictæ Catoni ob grauem aërem, cui adstipulantur Seruius & Rutilius. Eò deducta est Colonia an. V. C. 571. agerque Tarquinii ereptus. Strabo ait ætate suâ fuisse Πολίχνιον. Nunc vix visuntur rudera in planitie infra *Corneto*.

Forum Aurelij ita dictum ab Aurelio qui viam Romæ Pisas vsque constrauit; hodie *Montalto*.

Regis villa sic dicta, ait Strabo, quòd hîc fuisse creditur regia Malzoti Regis Pelasgorum : sita erat non procul à Fl. Arminia, seu Floris ostio.

Castrum nouum 4. Mil. Pass. à Centum-Cellis distans versùs Tiberim; malè confunditur à nonnullis cum Castro Inui, seu Panos, nam locus is est in Latio.

Centum-Cellæ : hodie *Ciuita Vecchia*.

CÆ-
R E-
TANI,
seu A-
G Y L-
L I N I,

CÆRE, antea Agylla, aliter Cerete, ait Dionys. lib. 1. sic dicta est, aiunt Strabo, & Stephanus, quòd quidam ex Lydiâ veniens interrogasset, quòd vrbi nomen, ei responsum est χερρε. Erat Cæretanorum The-saurus Delphis, ait Strabo. Romæ captâ eò sacra perducta sunt, vnde dictæ Ceremoniæ; ob hanc causam ciuitate donati, sed rebellantes iure suffragij priuati sunt incolæ, vnde nata formula *in Tabulas Cæritum re-*

DDdd ij

partie du
Patri-
moine de
S. Pierre
depuis le
lac Brac-
ciano
iusques à
la mer.

ferri, hoc est ignominiâ notari. Numeratur hoc oppi-
dum inter præfecturas Fefto: hodie *Cerueteri*.

Pyrgi, Cæretanorum nauale, vbi Lucinæ fanum quon-
dam à Dionysio spoliatum. Metropolis fuisse Tusco-
rum dicitur Sernio: Colo. Ro. fuit Liuius, Villa Ru-
tilio: hodie *S. Seuera*.

Alfium, ab Alefo conditum, quasi Alefium, Colo. Ro.
hodie *Palo* villa gentis Farnesianæ.

Lacus Sabbatius, & Sabatinus dictus, ab vrbe Sabbate;
le lac de Bracciano.

V E-

I E N-

T E S,

*l'Estat**du Duc**de Pay-**me, &**la partie**du Patri-**moine*

VEII, vrbs sita vbi nunc est *Scrofano*, vt demonstrat
Cluuerius, nam hic locus est è conspectu Allix fluij,
ad quem victi Ro. confugere Veios; 10. annis à Ro.
obsessa est, captâque à Camillo Dictatore. Ager eius
dicebatur Veientanus cuius pars 7. Pagi dicebatur.
Eorum ditio ad mare pertinebat, nam Ro. eis Salinas
eripuerunt. Vrbs erat tanti nominis vt in eam urbem,
incensâ Româ, Quirites migrare cogitarent.

Neper, aliis Nepis, Nepete, Nepeta, Nepa, & Nespe-
tus: hodie *Nepi*, incolæ Nepefina Liuius, Colonia si-
mul & Municipium.

Cremera Fl. nobilis clade Fabiorum, vbi & Arcem ex-
truxerant: hodie *la Varca*, seu *la Valca* ex Baccanensi
lacu existens.

MÆSIA SYLYA crepta Veientibus à Ro. de quâ in Ad-
mirandis: hodie *il Bosco di Baccano*.

Fanum Voltumnæ, locus communi conuentu Etruriæ
nobilis: hodie *Ragno d'Asinelli*, aliis *Viterbe* malè; nam
noua ciuitas est Viterbium.

MONS CIMINIUS, & lacus & sylua; describuntur à Li-
uio lib. 9. hodie Mons, dicitur *Monti di Viterbo*, lacus
Lago di Vico, aliter *di Ronciglione*, sylua excisa est.
Seruius ait extitisse lacum ex veste, hinc ab Hercule
impacto, & retracto.

Baccana, seu Buceanæ: hodie *Baccano*.

SVTRIVM: *Sutri*, à Camillo captum, & Sutrinis reddi-
tum; vrbs socia Liuius, Velleio Colonia.

S. Pierre
tirant
vers Ro-
me, &
vers la
ville du
Port.

FREGENÆ Col. quas confundere videntur cum Fregel-
lis Latij Velleius & Solinus. *Obsessa campo squallente*
Fregene: Sita erat medio itinere inter Alfiū & Por-
tum Augusti; omnino intercidit.

PORTVS AVGVSTI apud Tiberis ostia ab Augusto effo-
sus: hodie *Porto*, vrbs Episcopalis.

Salinæ, Veientum videlicet, ad quas confligit cum Ve-
ientibus Ancus Martius, locūque sibi vindicauit:
hodie *Campo di Saline*.

VOL-
SINII
partie du
Patri-
moine de
S. Pierre
autour
de Bolsē-
na, &
Monte
Fiasco-
ne, &
quelque
peu de
l'Estat de
Sienna.

VOLSINII, seu Vulfinij oppidum Tuscorum opulentif-
simum, quod totum fulmine concrematum est Plin.
lib. 2. cap. 52. Hic molæ versatiles inuentæ eidem
lib. 36. cap. 18. Hic natus Ælius Seianus. Fuit antè
dicta Tyros, hodie *Bolsēna*, & *Bolsene*, ad lacum Vul-
finiensem, qui aliquando sanguine manauit: in Mar-
tyrologiis Vulfinus dicitur lacus, & S. Christinæ.

Suana cuius incolæ Suanenses Plinio: *Soana*.

Trossulum, vnde Ro. Equites dicti Trossuli, quòd op-
pidum illud sine pedite cepissent Plinio, & Festo:
hodie *Monte Fiascone*, aut non procul.

Ferentinum, & Ferentia, postea Ferentum, Ferentis
municipium Vitruuio, qui eius lapicidinas laudat,
& vrbi propinquiores optat: hodie *Ferenti*.

Herbanum aliter Vrbs Vetus, Procopio Vrbiuentis, &
Vrbiuentum; hodie *Oruieto*, ad Fl. Clanim.

F A-

L I S-

C I,

Græcis
etiam

FALERII: Colonia cuius incolæ Falisci apud Romanos,
(nam Græci promiscuè his vocibus vtuntur) Filiscum
Diodoro: sic dicta à Phalerio Argiuo apud Solinum
cap. 8. Hanc urbem Camillus virtute non armis ce-
pit, remisso perfido ludimagistro. Quidam tamen
duas vrbes esse dicunt Falerios, & Faliscum, vt Soli-
nus antè citatus, dum ait ab Haleso Argiuo conditum
Faliscum. Festus à Sale Faleros (sic enim vocat) di-
ctos esse contendit: vel vt Seruius Faliscos, quasi Ha-
liscos. Locus eius ostenditur in rupe insuperabili pro-
pe *Ciuita Castellana*.

SORACTE MONS, Varroni Suraetes, quem incolebant
DD dd iij

F A- Hirpi, malè à quibusdam Hirpini, dictus est Soractes à Sorani Ditis cognomine, quia ei fiebat in hoc monte sacrum cuius meminit Seruius ad XI. Æneid. hodie *le mont S. Syluestre.*

L E- Lacus Vadimonis describitur à Plinio Iuniore epist. 20. lib. 8. in quo Insulæ fluitantes. Adhuc reliquæ Gallorum Senonum à Delabellâ concisæ sunt: hodie, *il lago di Bassanello.*

*le pays
autour
du mont
S. Syl-
uestre,
& de
Citta
Castella-
na.*

FESCENNIVM: ab Argiuis conditum, vnde versus Fescennini carmina nuptialia: malè in Campaniâ collocatur à Seruio, nam Plinio est in Etruriâ supra Faliscos ad Tiberim: hodie ab incolis *Galesio.*

CAPENA, vnde Capenates in historiis semper iuncti Faliscis, hodie *Ciuitella*; malè *Canapina* hæc enim remotior ab agro Falisco.

Feroniæ lucus vbi templum magnificum Capenatium, cuius meminit Liuius lib. 26. & ait ab Annibale multo auro spoliatum; sacrum erat Proserpinæ vt ait Hælic. lib. 3. atque Sabinis, & Latinis quoque religiosum: hodie *Fiano*, quasi Fanum.

CLV-
SINI,

*une par-
tie des
territoires de
Sienne,
& d'Or-
vieto.*

CLVSIYM, vrbis antea dicta CAMERS apud Liuium lib. 10. (vbi Annius & Leander legunt Comerfolum, sed quo auctore?) Gallicâ obsidione famosum. Eius Rex Porfena, quo regnante res Clusinarum, seu Camertium magnæ erant. In eâ labyrinthus Porfenæ dictus vbi eius sepulchrum, Plinio lib. 36. cap. 13. hodie *Chiusi.*

Clanis Fl. & Clusina Palus, seu Clusinus lacus, nam apud Strabonem lacus statuitur ad Clusium: hodie *la Chiana.*

SENA Colonia, & Sena Iulia, Octauij iussu deducta. Meminit eius Tacitus Hist. 4. Quando ex Senatusconsulto plebs Senensium admonita est modestiæ: perantiqua ciuitas, & ex Polybio à Gallis Senonibus cõdita, alia ab eâ quam in Hadriatico littore condiderunt: hodie *Siena*, nobis *Sienne en Toscane.*

A R- ARRETIVM: nunc *Arezzo* Colo. & Municipium inco-

RETI-
NI,

une partie du Florentin au dessus & dessous de Florence, & autour d'Arezzo.

læ Arretini Veteres dicti Plinio; quorum plerique suppetias tulere Catilinæ, vt & Fæsulani, urbésque illæ sæpe coniunguntur; vnde mihi suspicio Fæfulas ad Arretinos pertinere.

Fæsulæ, & Fæsula, facta Colonia à Syllâ, in Mugiella valle cuius meminit Procopius: hodie *Val di Mugello*; vrbs hodie *Fiesoli*.

FLORENTIA: *Fiorenza*, nobis *Florence*, olim Fluentia dicta, incolæ Fluentini Plinio: ad Arnun sita vt colligimus ex Ann. I. Taciti: Municipium tantum fuit. Tempore Belissarij erat populosissima ciuitas.

Pistorium, aliter ad Pistoies: hodie *Pistoia*, nobis *Pistoie*, cuius in agro victus Catilina, vbi & Asinus ex tribunali iudicis destinatus rudebat inquit Amm. Marcel.

CORTO-
NENSES,

une partie du Florentin au dessus du lac de Perouse.

CORTONA, ab antiquioribus Græcis Κρότων Croto, Cyrtonium Polyb. lib. 3. in Itinere Annibalis; à Pelasgis erepta Vmbris, & belli sedes constituta apud Dionys. lib. 1. erat circum pascuis lata & munita; malè in Martyrologiis dicitur Colonia Tusciæ pro Cortona Tusciæ. Vtrum autem dicatur Coritus, aut Corithum apud Silium, vide bene multa apud Cluuerium, vbi putat fuisse Regem, sicut apud Maronem 3. Æneid.

P E-

R V-

SINI,

une bon-

ne partie

du terri-

PERUSIA Colonia, & Municipium: hodie *Perugia*, nobis *Perouse*, & *Peruse*, ab Achæis originem trahens, ait Iustinus lib. 20. Stephano Perræsius, celebris obsidione L. Antonij fratris Triumviri, quando & tota deflagrauit vno incolumi templo Volcani, vnde restituta Deum illum pro tutelari impensius coluit. Antequam caperetur ab Octauijo, Colonia Vibia dicebatur à Vibio Panfâ, Hirtij collegâ; postea Augusta Perusia nominata est.

LACVS TRASYMENSIS, Thrasimenus, & Thrasamenus, qui à Strabone statuitur ad Arretium, cum tamen sit vicinior Perusiæ, quare ab Appiano Perusinus appellatur. Memorabilis est prælio Annibalis contra Flaminium: videtur & apud eundem Appianum vocari

toire de

Perou-

se.

Plestinus. Ostenduntur in planitie rudera Castris, quod

hîc Romani postea fixerunt, hodie rudera *di Trasmeno*,
vbi incolæ urbem fuisse perhibent: hodie *Lago di Pe-*
rugia, nobis *le lac de Perouse*.Tusci, villa Plinij iunioris, de quâ tam sæpe in epistolis;
quibusdam malè, *Borgo san- Sepulchro*, nam fixa erat ad
ripam Tiberis supra Tifernum, quod hodie *Citta di*
Castello dicitur.

CAPVT SEXTVM.

De Latio.

NVLLVS in totâ Italiâ locus, immo nulla in orbe regio reperi-
tur apud auctores celebratior; quare æqui bonique lector
confulat, si caput istud paulò longiùs excurrat.

§. I. Historica descriptio Latij in genere.

NVM. I. Nomen Latij.

Sic dictum est à *latendo*, quòd in iis oris Saturnus profugus la-
tuisset, vt aiunt Virgilius, & Mythologi; vel quòd ea regio inter
Apenninum, & Alpes lateat, ita Varro. Quidam tamen hanc vo-
cem deducunt à Rege Latino; quamquam dubium sit vtrum hic
ab illa, an ille ab hac nomen acceperit.

NVM. 2. Origo Latinorum vbi de Aboriginibus & Pelasgis.

LATIVM incoluerunt primùm Siculi, seu Sicani; qui autem an-
te Siculos ignoratur; sic Halic. lib. 1. Sicani autem non tantùm in
Latino agro, sed & Sabino, & Tusco, saltèm ex parte, vixerunt.

Tum autem ABORIGINES degebant in montibus atque ita di-
cti sunt, vel quòd postea ab iis Romani exorti sunt; vel quòd ex
multis regionibus cõuenæ hîc consedissent quasi *Aberrigines* (quas
causas affert Dionys. Hal. lib. 1. Festus Pompeius, & Sextus Au-
relius Victor insinuant) aut certè à Græco ὄρος, quòd in montibus
vixerint, quam rationem quoque Dionys. attigit. Pausanias in

Ar-